

DİJİTAL BAKIMIN CİNSİYETLİ MİMARİSİ: SİBER-HANE İÇİNDE EMEK, İKTİDAR VE SİBER DAYANIŞMA PRATİKLERİ

 Gülден TUNA DUR*

ÖZET

Dijitalleşen dünyada ebeveynlik; pedagojik ve ahlaki sorumluluklarla örülü, toplumsal cinsiyet rolleriyle şekillenen çok katmanlı bir rejime dönüşmüştür. Literatürde dijital ebeveynlik genellikle çocuk güvenliği odaklı ele alınırken, kadının üstlendiği görünmeyen dijital emek yükü ve bu sürecin toplumsal cinsiyetli doğası yeterince sorunsallaştırılmamıştır. Bu çalışma kapsamında dijital bakım; yalnızca çocuğun ekran süresini kısıtlayan teknik bir denetim değil, çocuğun dijital dünyadaki varlığını pedagojik, ahlaki ve duygusal olarak yöneten, 7/24 tetikte olmayı gerektiren ve geleneksel ev içi bakım emeğinin siber alana genişlemiş bir formu olarak tanımlanmaktadır. Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YPA) yöntemiyle yürütülen araştırmada, 15 anne ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bulgular, dijital bakımın anneler için “hiper-tetikte olma” gerektiren görünmez bir emeğe dönüştüğünü ve “algoritmik suçluluk” ürettiğini ortaya koymaktadır. Buna rağmen anneler, mikro-manevralar ve siber-dayanışma ağları geliştirerek aktif özneler olarak konumlanmaktadır. Sonuç olarak çalışma, dijital bakımın bireysel bir yükten “teknolojik ortak alan” meselesine dönüştürülmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: siberfeminizm, dijital bakım, görünmez emek, mikro-manevralar, algoritmik suçluluk

The Gendered Architecture of Digital Care: Labor, Power, and Cyber-Solidarity Practices within the Cyber-Household

ABSTRACT

In the digitalized world, parenting has transformed into a multi-layered regime interwoven with pedagogical and moral responsibilities and shaped by gender roles. While the existing literature predominantly addresses digital parenting through the lens of child safety, the invisible digital labor burden undertaken by women and the gendered nature of this process remain under-problematicized. Within the scope of this study, digital care is defined not merely as technical supervision restricting screen time, but as a practice that pedagogically, morally, and emotionally manages a child’s digital presence—necessitating 24/7 hyper-vigilance and representing an extension of traditional domestic care labor into the cyber-space. Conducted using Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), the research involved in-depth interviews with 15 mothers. Findings reveal that digital care has evolved into an invisible form of labor for mothers that requires continuous “hyper-vigilance” and produces “algorithmic guilt”. Despite this structural encirclement, mothers position themselves as active agents by developing micro-maneuvers and cyber-solidarity networks. Ultimately, the study proposes reframing digital care from an individual burden into a matter of “technological commons”.

Key Words: cyberfeminism, digital care, invisible labor, micro-maneuvers, algorithmic guilt

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, Antalya / TÜRKİYE, tunagulentuna@gmail.com

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf / Cite as: Tuna Dur, G. (2026). Dijital bakımın cinsiyetli mimarisi: Siber-hane içinde emek, iktidar ve siber dayanışma pratikleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(52), 1035-1059. <https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1879906>

Gönderim Tarihi / Sending Date: 2 Şubat / February 2026

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 9 Haziran / June 2026

Giriş

Geleneksel annelik pratikleri, dijital teknolojilerin gündelik yaşamın merkezine yerleşmesi ve çocukların teknolojiyle kurduğu ilişkinin erken yaşlara çekilmesiyle birlikte radikal bir dönüşüm geçirmektedir. Bu gelişmeler, ebeveynleri çocuklarının dijital dünyadaki deneyimlerini yönlendirme, denetleme ve şekillendirme konusunda yeni sorumluluklarla karşı karşıya bırakmıştır. Bu bağlamda “dijital ebeveynlik”; yalnızca bir medya kontrolü ya da teknolojik bilgi meselesi olmanın ötesine geçerek teknik olduğu kadar pedagojik, duygusal ve ahlaki boyutlar içeren çok katmanlı bir ebeveynlik biçimi hâline gelmiştir (Livingstone & Blum-Ross, 2020; Mascheroni, 2014). Bu bağlamda çalışma, dijital bakımı; yalnızca teknik bir medya kontrolü değil, geleneksel ev içi bakım emeğinin siber alana genişlemiş bir formu olarak; çocuğun dijital varlığını pedagojik, ahlaki ve duygusal olarak yöneten ve 7/24 tetikte olmayı gerektiren bir pratik olarak tanımlamaktadır. Ancak bu yeni ebeveynlik rejiminin toplumsal cinsiyet ilişkilerinden bağımsız gelişmediği; aksine siberfeminist literatürün de vurguladığı üzere teknolojinin nötr olmayan doğası gereği geleneksel cinsiyet rolleriyle derinlemesine örülü olduğu görülmektedir (Wajcman, 2004; Gajjala, 2004).

Bu çalışma, kadınların dijital ebeveynlik rejimindeki konumlarını siberfeminist kuramın sunduğu eleştirel mercek aracılığıyla çözümlemeyi amaçlamaktadır. Siberfeminizm, 1990’lı yıllardaki doğuş evresinde teknolojinin ve internetin bedenlerden arınmış, cinsiyet hiyerarşilerinin yıkıldığı bir özgürleşme alanı sunacağı yönünde iyimser bir vizyon geliştirmiştir (Plant, 1997). Ancak teknolojinin toplumsal yaşamın her alanına sızmasıyla birlikte kuram, dijital mecraların mevcut eşitsizlikleri ortadan kaldırmaktan ziyade bu eşitsizlikleri dijital alana taşıyan ve hatta daha da “görünmez” kılan doğasına odaklanan eleştirel bir yaklaşıma evrilmiştir (Wajcman, 2004). Eleştirel siberfeminizm, dijital araçların kadınların gündelik yaşamını kolaylaştırma vaadi sunarken, ebeveynlik sorumluluklarını “her an ulaşılabilir ve denetleyebilir olma” beklentisiyle sürekli bir bilişsel yük ve “görünmez bir dijital mesaiye” dönüştürdüğünü savunur (Gajjala, 2004).

Literatürdeki bu kuramsal vurgulara rağmen, dijital ebeveynliğin gündelik yaşamdaki deneyimsel karşılığı ve kadınlar üzerindeki özgün gözetim yükü henüz yeterince görünür kılınmamıştır. Uluslararası literatürde dijital ebeveynlik sıklıkla çocukların çevrimiçi güvenliği ve medya kullanımı ekseninde ele alınırken (Livingstone & Blum-Ross, 2020), ebeveynlik sürecinin toplumsal cinsiyetle nasıl kesiştiği çoğu zaman arka planda kalmaktadır. Kadınların görünmeyen dijital emek biçimlerine ve teknolojik gözetimin toplumsal cinsiyetli doğasına odaklanan çalışmalar artmakla birlikte (Elias & Gill, 2018; Abidin, 2017a), bu alan hâlâ derinleştirilmesi gereken kuramsal ve ampirik bir boşluk barındırmaktadır. Özellikle dijitalleşmenin ebeveynlik mesaisini ev dışına ve 7/24 kesintisiz bir forma taşıyarak yarattığı “bilişsel ve duygusal asimetri” (Dutta, 2021), toplumsal cinsiyet çalışmaları açısından kritik bir inceleme alanıdır. Türkiye bağlamında ise dijital ebeveynliğin toplumsal cinsiyet eksenli deneyimlerine ve kadınların dijital bakım yüküne odaklanan bütüncül çalışmalar sınırlıdır.

Bu perspektiften hareketle çalışma, dijital ebeveynliği sadece teknik bir çocuk büyütme pratiği olarak değil; teknolojinin kadın öznelliğini, bedensel emeğini ve toplumsal cinsiyet rollerini dijital alanda nasıl yeniden müzakereye açtığını sorgulayan bir zemin olarak ele almaktadır. Annelerin dijital cihazlar aracılığıyla yürüttükleri gözetim pratikleri ve kendi aralarında kurdukları siber dayanışma ağları; geleneksel annelik rollerinin dijital dünyada hem yeniden üretimini hem de bu rollere karşı geliştirilen başa çıkma pratiklerini içermektedir. Çalışma, annelerin gözetim pratikleri ve siber dayanışma ağlarını; Michel de Certeau’nun (1984) “taktik” kavramı çerçevesinde, hem bir yeniden üretim hem de birer mikro-manevra alanı olarak sorunsallaştırmaktadır. Dolayısıyla araştırma, dijital ebeveynlik deneyimlerinin altında yatan toplumsal dinamikleri siberfeminist bir okumayla anlamlandırmayı hedeflemekte

ve elde edilen bulguları Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YPA) yöntemiyle tartışmaya açmaktadır. Araştırmanın metodolojik çerçevesi, örneklem seçim kriterleri ve veri analiz süreçleri bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

1. Yöntem

Bu bölüm; araştırmanın desenini, katılımcı grubunu, veri toplama araçlarını ve eleştirel siberfeminist kuramla uyumlu olarak yapılandırılan analiz sürecini içermektedir.

1.1. Araştırma Deseni

Araştırma, nitel araştırma geleneklerinden Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YPA) (Interpretative Phenomenological Analysis) deseniyle kurgulanmıştır. YPA, katılımcıların belirli bir yaşam deneyimine yükledikleri anlamları derinlemesine keşfetmeyi amaçlayan ve araştırmacının “çifte yorumsama” (double hermeneutic) rolünü vurgulayan bir yaklaşımdır (Smith vd., 2009). Bu desen, annelerin dijital ebeveynlik pratiklerini sadece betimlemek için değil, bu pratiklerin toplumsal cinsiyet ve siberfeminist perspektif bağlamındaki gizil anlamlarını açığa çıkarmak için seçilmiştir. YPA süreci, araştırmacının katılımcının deneyimini anlamlandırma çabasına kendi yorumlarını kattığı “çifte yorumsama” (double hermeneutic) döngüsüyle yürütülmüştür.

Bu doğrultuda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

Temel Soru: Dijital ebeveynlik pratikleri toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl şekillenmektedir ve anneler bu süreci nasıl anlamlandırmaktadır?

Alt Sorular:

- Kadınlar dijital ebeveynlik sürecinde hangi pratikleri önceliklendirmekte ve kendilerine ne tür roller atfetmektedir?
- Anneler dijital ebeveynlik süreçlerini nasıl tanımlamaktadır?
- Dijital ebeveynlik, ev içi iş bölümü ve sorumluluk paylaşımı açısından anneler tarafından nasıl algılanmaktadır?
- Dijital teknolojiler, annelerin çocukları üzerindeki kontrol ve sorumluluk algılarını nasıl dönüştürmektedir?

1.2. Çalışma Grubu ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme stratejisiyle belirlenmiş 15 kadından oluşmaktadır (Creswell & Poth, 2013). Çalışmada örneklemin; “evli, dijital cihaz kullanma çağında en az bir çocuğu olan ve çekirdek aile yapısında, eşiyile aynı evi paylaşan anneler” ile sınırlandırılması, metodolojik bir zorunluluk ve bilinçli bir araştırma stratejisidir. Bu sınırlandırmanın temel gerekçesi, dijital ebeveynlik pratiklerinin toplumsal cinsiyete dayalı geleneksel ev içi iş bölümü ile kesiştiği “gri alanları” ve çatışma noktalarını en kristalize haliyle gözlemleme arzusudur.

Siberfeminist eleştiri bağlamında teknoloji; özel alandaki mevcut güç ilişkilerini ve emek dağılımını dönüştürme potansiyeli taşıırken, aynı zamanda bu eşitsizlikleri yeniden üretebilmektedir (Wajcman, 2004). Bekar annelerin deneyimleri kuşkusuz değerlidir; ancak bu çalışmanın odak noktası, dijital ebeveynlik yükünün eşler arasındaki geleneksel emek paylaşımı içerisinde nasıl konumlandığını ve kadının “görünmez dijital mesaisinin” hane içindeki diğer yetişkinle (eşle) olan müzakeresini anlamaktır. Dolayısıyla bu homojen grup seçimi, normatif aile modelini yüceltme amacı taşımamakta; aksine, bu modelin içerisindeki toplumsal cinsiyet

hiyerarşilerinin dijital araçlar vasıtasıyla nasıl yeniden yapılandığını inceleme fırsatı sunmaktadır.

Katılımcı sayısı, fenomenolojik araştırmaların doğasına uygun olarak, verilerin derinlemesine analizine imkan tanıyan ve yeni temaların ortaya çıkmadığı veri doygunluğu noktasına ulaşıldığında 15 kişi ile netleştirilmiştir (Smith vd., 2009). Bununla birlikte, katılımcı grubun oransal anlamda çoğunun lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip olması, bulguların bu sosyokültürel bağlamla sınırlı kalmasına neden olan metodolojik bir kısıtlılık olarak not edilmelidir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından siberfeminist kuramsal çerçeve ve ilgili alan yazın (Kümbetoğlu, 2008) temel alınarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu, katılımcıların dijital ebeveynlik deneyimlerini siberfeminist bir perspektifle çözümlemek amacıyla üç ana tema ve ilgili alt temalar etrafında yapılandırılmıştır:

1. Demografik ve Sosyal Bağlam: Katılımcıların toplumsal konumları ve teknolojiyle kurdukları temel ilişki,

2. Dijital Bakımın Cinsiyetli Mimarisi: Ev içi emek bölüşümü, kesintisiz gözetim pratikleri ve bu süreçlerin yarattığı duygusal yükler/suçluluk hissi,

3. Dijital Alanda Dayanışma ve Mikro Mücadeleler: Sosyal medyadaki normatif baskılara karşı geliştirilen bireysel manevralar ve siber-dayanışma ağları.

Form, katılımcıların özgün anlatılarını derinlemesine irdelemeye imkân tanıyacak esnek sorular içermekte; görüşmenin doğal akışı içerisinde yeni alt soruların yöneltilmesine olanak sağlamaktadır. Bu yapı, dijital ebeveynlik deneyiminin teknik, duygusal ve politik boyutlarını çok katmanlı ve bütüncül bir biçimde ortaya çıkarmak üzere tasarlanmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması ve Analiz Süreci

Araştırmanın veri toplama ve analiz aşamaları, fenomenolojik derinliği korumak ve katılımcı öznelğine sadık kalmak amacıyla Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YPA) prensiplerine uygun olarak yapılandırılmıştır (Smith vd., 2009). Veri toplama sürecinde toplamda yaklaşık 450 dakikalık bir veri setine ulaşılmış; örneklem büyüklüğü, yeni görüşmelerin mevcut temalara özgün bir katkı sağlamadığı ve kavramsal kategorilerin doygunluğa ulaştığı “veri doygunluğu” noktasında (15 katılımcı ile) metodolojik olarak sonlandırılmıştır. Saha çalışmasında görüşmeler, 2 Kasım-12 Aralık 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş; 12 katılımcı ile ses kaydı eşliğinde yarı yapılandırılmış görüşmeler yürütülürken, 3 katılımcının deneyimlerini yazılı olarak aktarma tercihi bilinçli bir metodolojik esneklik olarak değerlendirilmiştir. Dijital ebeveynlik gibi yoğun toplumsal normlara ve “ideal annelik” baskısına konu olan hassas temalarda, bazı katılımcıların eşzamanlı görüşmelerde hissedilebilecek “sosyal beğenirlik kaygısını” asenkron (yazılı) kanallar aracılığıyla aştıkları saptanmıştır. Bu katılımcılar, yazılı ifade biçiminin kendilerine deneyimlerini daha derinlemesine düşünme, duygusal yüklerini daha sansüresiz ve rafine bir biçimde ifade etme imkânı tanıdığını belirtmişlerdir. Yazılı anlatılar ile sözlü deşifrelerin analitik olarak harmanlanması, verinin çok sesliliğini artırarak fenomenin farklı boyutlarıyla kavranmasına olanak tanımıştır (Kümbetoğlu, 2020).

Analiz süreci, araştırmacının katılımcının kendi yaşam dünyasını anlamlandırma çabasını anlamaya çalıştığı “çifte yorumsama” (double hermeneutic) prensibi üzerine inşa edilmiştir. İlk aşamada, her bir görüşme metni derinlemesine okunarak dilsel ve kavramsal ilk

notlar alınmıştır. Bu notlar, siberfeminist literatürün sunduğu dijital emek, gözetim ve direnç gibi eleştirel temalarla ilişkilendirilerek soyut psikolojik temalara dönüştürülmüştür. Analizin ilerleyen safhalarında, temalar arası benzerlik ve zıtlıklar titizlikle incelenerek üst temalar yapılandırılmıştır. Vakalar arası analiz aşamasında ise her bir katılımcının özgün deneyimi önce kendi bağlamında çözümlenmiş, ardından tüm katılımcılar arasındaki ortak örüntüler ve farklılaşan nüanslar sentezlenerek bütüncül bir perspektif oluşturulmuştur. Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla; bulgular doğrudan katılımcı alıntıları ile desteklenmiş, analiz süreci şeffaf bir biçimde raporlanmış ve temaların kuramsal çerçeve ile tutarlılığı uzman incelemesi yoluyla denetlenmiştir. Analiz boyunca veriler, sadece betimsel bir özetleme düzeyinde bırakılmamış; siberfeminist literatürdeki teknofeminizm ve mikro-direnç gibi kavramsal araçlarla harmanlanarak yorumsamacı (hermeneutic) bir derinlikle tartışmaya açılmıştır.

1.5. Araştırma Etiği

Araştırma, “Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu” tarafından “02/10/2025” tarihinde ve “531” karar numarası ile onaylanmıştır. Tüm katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiş; yazılı veya sözlü aydınlatılmış onam alınmıştır. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş, veriler “K1, K2...” kodları ile anonimleştirilmiştir. Kişisel verilerin korunması ilkesine uygun olarak ham veriler beş yıl süreyle güvenli bir ortamda saklanacak ve sürenin sonunda imha edilecektir.

Araştırma sürecinde Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği İlkeleri’ne tam olarak uyulmuş; başkalarına ait ölçek, alıntı ve fikirler için gerekli atıflar yapılmış, kullanılan tüm görsel ve metinler telif hakları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, saha araştırmasından elde edilen verilerin Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YPA) ilkeleri doğrultusunda çözümlenmesiyle ulaşılan temel örüntüler tartışmaya açılmaktadır. Katılımcıların anlatıları, sadece betimsel birer veri seti olarak değil; dijitalleşen ebeveynlik rejiminde toplumsal cinsiyet rolleriyle örülü, anlam yüklü deneyim alanları olarak ele alınmıştır. Analiz sürecinde süzülen bulgular; siberfeminist literatürü temelinde “görünmez emek”, “teknolojik gözetim” ve “taktiksel direnç” gibi temel kavramlarıyla harmanlanarak üç ana tema çerçevesinde yapılandırılmıştır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen yorumsamacı çerçeve doğrultusunda, çalışmada yer alan üç ana tema ve ilgili alt temalar aşağıda sunulmuştur:

- 1) Katılımcıların Toplumsal Konumları ve Demografik Bağlam
- 2) Siber-Hane İçinde Emek, İktidar ve Duygusal Yük
 - Görünmez Mesai: Kesintisiz Gözetim ve “Hiper-Tetikte Olma” Pratiği
 - Dijital Suçluluk: Bilişsel Yük ve Yetersizlik Hissi
- 3) Dijital Ebeveynliği Yeniden İnşa Etmek: Mikro-Politikalar ve Sosyal Destek Ağları
 - Sosyal Medya ve Dijital Annelik Kültürüne İlişkin Deneyimler
 - Siber-Ataerkil Kodları Kırma: Denetim Mekanizmalarına Karşı Mikro Manevralar
 - Kolektif Güçlenme: Siber-Dayanışma Ağları ve Yapısal Çözüm Arayışları

2.1. Katılımcıların Toplumsal Konumları ve Demografik Bağlam

Tablo 1: Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcı Kodu	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı ve Yaşları	Çalışma Durumu / Meslek	Eğitim Durumu	Evde İnternet Var mı?	Çocuklar Dijital Cihaz Kullanıyor mu?	Günlük Dijital Cihaz Kullanım Süresi
K1	41	Evli	2 çocuk: 13 ve 3 yaş	Çalışmıyor	Lisans	Var	Telefon	13 yaş: 4 saat 3 yaş: 1 saat
K2	35	Evli	2 çocuk: 4 ve 1 yaş	Çalışmıyor-El sanatları öğretmeni	Lisans	Var	Telefon	1 saat
K3	41	Evli	2 çocuk: 18 ve 5 yaş	Çalışmıyor	Lisans	Var	Evet	3-4 saat
K4	51	Evli	1 çocuk: 13 yaş	Çalışmıyor	İlkokul	Var	Telefon	7-8 saat
K5	45	Evli	1 çocuk: 15 yaş	Çalışıyor-Hemşire	Yüksek Lisans	Var	Evet	4-6 saat
K6	36	Evli	2 çocuk: 15 ve 10 yaş	Çalışmıyor	Açık lise okuyor	Var	Tablet ve telefon	En az 5 saat
K7	48	Evli	1 çocuk: 15 yaş	Çalışıyor-Öğretmen	Lisans	Var	Telefon ve bilgisayar	Okul zamanı: 1-2 saat Tatillerde: 3-4 saat
K8	34	Evli	1 çocuk: 8 yaş	Çalışıyor-Öğretmen	Yüksek lisans	Var	Evet	1-2 saat
K9	40	Evli	1 çocuk: 10 yaş	Çalışıyor-Öğretmen	Lisans	Var	Evet	2-3 saat
K10	39	Evli	2 çocuk: 9 ve 3 yaş	Çalışıyor-Öğretmen	Lisans	Var	Evet	En fazla 1 saat
K11	40	Evli	1 çocuk: 7 yaş	Çalışıyor-Doktor	Doktora	Var	Evet	Hafta içi 1-2 Hafta sonu 3-4 saat
K12	36	Evli	2 çocuk: 9 ve 4 yaş	Çalışıyor-Memur	Lisans	Var	Evet-telefon	1-2 saat
K13	42	Evli	1 çocuk: 4 yaş	Çalışıyor-Muhasebe Şefi	Lisans	Var	Evet	1-2 saat
K14	39	Evli	2 çocuk: 14 ve 9 yaş	Çalışıyor-İK Uzmanı	Lisans	Var	Evet	6-8 saat
K15	30	Evli	1 çocuk: 3 yaş	Çalışmıyor-Dış ticaret uzmanı	Önlisans	Var	Evet	Yarım saat

Bu çalışmaya dâhil edilen 15 kadın katılımcının yaşları 30 ile 51 arasında değişmektedir. Tüm katılımcılar evli ve en az bir çocuk annesidir. Dijital cihaz kullanımı olan çocukların yaş aralığı ise 3 ila 18 yaş arasında çeşitlenmektedir; bu da dijital ebeveynlik deneyimlerinin farklı gelişimsel dönemlere göre çeşitlenebileceğini göstermektedir.

Katılımcıların büyük bölümü lisans düzeyinde eğitim almış olup, ikisi yüksek lisans, biri doktora mezunudur; yalnızca bir katılımcı (K4) ilkokul mezunu ve bir katılımcı da halihazırda açık lise eğitimine devam etmektedir. 15 katılımcıdan 9'u aktif olarak çalışmakta, yalnızca 6'sı çalışmamaktadır. Bu durum, dijital ebeveynlik pratiklerinin yalnızca ev içi emeğe dayalı değil, aynı zamanda kamusal alanda çalışan kadınların zaman yönetimi ve iş-bakım dengesi içinde nasıl yapılandığını da incelemeye olanak tanımaktadır.

Tüm katılımcıların evlerinde internet bağlantısı mevcuttur. Çocukların dijital cihaz kullanım süreleri günlük ortalama 1 saat ile 8 saat arasında değişmektedir. Bu sürelerin, çocuğun yaşına, cihaz türüne ve ebeveynin denetim yaklaşımına göre farklılaştığı gözlemlenmektedir. Örneğin, okul çağındaki ve ergen çocuklarda kullanım süresinin artma eğiliminde olduğu, okul öncesi yaş grubunda ise sürenin daha sınırlı tutulduğu anlaşılmaktadır.

Özellikle çalışan annelerin varlığı, dijital bakım emeğinin yalnızca “ev kadını annelik” çerçevesine indirgenemeyeceğini; aksine, kamusal alanda aktif olan kadınların da dijital gözetim ve denetim yükünü önemli ölçüde taşıdığını göstermektedir. Bu, dijital ebeveynliğin süregelen ve mekânlar-üstü bir bakım pratiği haline geldiğini ortaya koyar. Bu bağlamda çalışmanın devamında kadınların, gerek ev içi gerekse kamusal alanda konumlanmalar, toplumsal cinsiyet normlarının dayattığı bakım yükünü dijital alanda da taşımakta olup olmadıkları üzerinde durulacaktır. Zira çalışmayan kadınların dijital bakım işini doğal sorumluluk olarak üstlenmesi, çalışan kadınların ise bu işi mesai sonrası bir “ikinci vardiya” biçiminde yürütmesi, cinsiyet temelli iş bölümünün dijital ebeveynlikte de sürdüğünü gösteren bir veri olacaktır.

2.2. Siber-Hane İçinde Emek, İktidar ve Duygusal Yük

Bu ana tema, dijital ebeveynlik pratiklerinin sadece teknik bir takip süreci olmadığını; aksine annelerin dijital teknolojilerle etkileşimde üstlendikleri sorumlulukların çok katmanlı yapısını ve toplumsal cinsiyet bağlamında biçimlenen pratiklerini ortaya koymaktadır. Bu pratikler, eleştirel siberfeminist literatürün de vurguladığı üzere, teknolojinin özel alana sızmasıyla birlikte annelik rollerinin nasıl “hiper-tetikte olma” (hyper-vigilance) haline zorlandığını göstermektedir (Livingstone & Blum-Ross, 2020). Fenomenolojik bir perspektifle bakıldığında bu durum, annelerin çocuklarının çevrimiçi varlıklarını kendi “iyi annelik” performanslarının bir uzantısı olarak anlamlandırmalarına ve dijital gözetimi kaçınılmaz bir ahlaki sorumluluk olarak içselleştirmelerine yol açmaktadır. Dolayısıyla dijital ebeveynlik, anneler için sadece bir güvenlik yönetimi değil; siber-mekânda yeniden üretilen, zaman ve mekân sınırı tanımayan kesintisiz bir “görünmez mesai” biçimine dönüşmektedir.

2.2.1. Görünmez Mesai: Kesintisiz Gözetim ve “Hiper-Tetikte Olma” Pratiği

Katılımcı anlatıları, dijital ebeveynliğin gündelik yaşamda kadınların bakım emeğine nasıl eklendiğini ve bu emeğin dijital teknolojiler aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle annelikle özdeşleşen denetim işlevi, dijital cihaz kullanımı sırasında süreklilik gösteren dikkat ve müdahale gereksinimiyle birleşmektedir. Katılımcıların çoğu, çocuklarının dijital cihaz kullanımını aktif ya da yarı-aktif biçimde izlediklerini belirtmiştir. Bu gözetim çoğu zaman ev işleriyle eş zamanlı yürütülmekte; örneğin K1:

“Çocuklar dijital cihazları kullanırken ev işi yaparım, izlediklerine kulak misafiri olurum.”

derken, K3 de benzer biçimde:

“Ev işi, yemek veya ütü gibi işler yaparken de takip ederim.”

Bu durum, Gregg’in (2011) “fon gürültüsü olarak emek” (labor as background noise) şeklinde tanımladığı, dijitalleşmenin kadınların üzerindeki bilişsel yükü artırarak ev içi emeği zamansal olarak yoğunlaştırdığı gerçeğiyle örtüşmektedir (Wajcman, 2004). Bu da dijital bakım emeğinin, fiziksel bakım faaliyetlerine eklenerek anneleri sürekli tetikte kalmaya zorlayan ve gündelik yaşamın akışını yeniden yapılandıran görünmez bir bilişsel emek biçimine dönüştüğünü göstermektedir. Bazı katılımcılar ise gözetimi yalnızca pasif bir izleme olarak değil, müdahale edilmesi gereken bir sorumluluk alanı olarak görmektedir:

“Kesinlikle takip ediyorum... zararlı içerikler oğlumda hırçınlığa neden oluyor.” K2

“Videoyu ben açarım, işlerimi yaparken kontrol ederim; süresi bitince kapatırız.” K15

Katılımcıların gözetim pratiklerine yükledikleri bu koruyucu ve yönlendirici anlamlar, dijital ebeveynliğin, teknik denetim sınırlarını aşarak duygusal yatırımlar, bakım sorumluluğu ve ebeveynlik idealleriyle iç içe geçen bir ilişki biçimine dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Buradan hareketle, dijital ebeveynlik pratikleri için, hane içinde sadece teknik bir güvenlik protokolü olarak değil; sevgi, şefkat ve koruma gibi pozitif duygularla sarmalanmış karmaşık bir “duygusal denetim rejimi” olarak tezahür ettiği söylenebilir. Dijital takip, kimi anneler için sevginin bir ifadesi, kimileri içinse kontrol ve yönlendirme aracı olarak konumlanmaktadır:

“Bence sevgi göstergesi çünkü onları sevdiğimiz için güvende olmasını istiyoruz.” K1

“Aslında kontrol gibi görünse de... hem sevgi hem karakter gelişimi açısından önemli.”

K8

Bu tür söylemler, gözetimin duygusal sorumlulukla meşrulaştırıldığını ve annelikle özdeşleştirildiğini göstermektedir. Bu “sevgi diliyle meşrulaştırılmış denetim”, Shani Orgad’ın (2019) “yoğun annelik” (intensive mothering) kültüründe tartıştığı; annenin çocuğun her anından sorumlu tutulması ve bu sorumluluğun teknolojik araçlarla “gönüllü bir sevgi eylemi” olarak sunulması gerçeğiyle paralellik gösterir. Bu durum, annelerin çocuklarının dijital yaşamlarından da sürekli sorumlu tutulduğu yeni bir bakım yükü alanı yaratarak, yoğun annelik ideolojisinin dijital çağdaki yansımalarına işaret etmektedir. Buna karşılık K2, dijital takibin kimi anneler için kontrol ve yönlendirme aracı olduğunu belirterek doğrudan bir değerlendirme yapmaktadır:

“Bence kontrol!”

Bu görüş, sevgi söyleminin her zaman baskın olmadığını, dijital ebeveynliğin sınır koyma işleviyle de iç içe geçtiğini işaret etmektedir. Bu durum, Lupton’ın (2016) “verileştirilmiş ebeveynlik” (datafied parenting) kavramıyla açıklanabilir; çocukla kurulan ilişki, sevgi dolayımıyla değil, uygulamalar ve kısıtlamalar üzerinden bir “veri yönetimi” sürecine dönüşmektedir. Dijital gözetim, bazı anneler için çocuğun mahremiyetine duyarlılıkla yürütülürken, bazıları için doğrudan müdahaleye dönüşmektedir:

“Çocuğumu rencide etmeden takip etmeye çalışırım.” K7

“Telefonunun şifresini bilirim, mesajlarına fark ettirmeden bakarım.” K5

Bu türden derinlemesine denetim pratikleri, hane içinde annenin işletmek zorunda kaldığı bir “teknolojik panoptikon” işlevine işaret etmekte ve gözetimin ahlaki bir sorumluluk olarak kadın öznelliğine yüklendiğini düşündürmektedir (Elias & Gill, 2018; Gajjala, 2004). Bu örneklerde, gözetim pratiklerinin yalnızca teknik değil, aynı zamanda ahlaki ve duygusal boyutlar taşıdığıda görülmektedir. Ancak bu ahlaki denetim ve “teknolojik panoptikon” işleyişi,

hane halkı arasında eşit dağılmış bir görev değil; aksine dijital emeğin cinsiyetli doğası gereği doğrudan annenin sorumluluk alanına mühürlenmiş bir mesai biçimidir.

Dijital gözetimin bu bireysel ve cinsiyetli yüklenilişi, hane içindeki asimetrik iş bölümünü dijital mecralarda yeniden üreterek bakım emeğinin görünmezliğini derinleştirmektedir. Dijital ebeveynlik pratiklerinin aile içi işbölümünde nasıl konumlandığı, toplumsal cinsiyet normlarının dijital alandaki yeniden üretimini anlamak açısından kritik bir göstergedir. Katılımcıların çoğu, bu sorumluluğun öncelikli olarak kendilerine ait olduğunu belirtmiş; bu da dijital gözetim yükünün kadın merkezli biçimde yapılandığını ortaya koymuştur:

“Çocuğumuz babasından bir şey açmasını istediğinde eşim bana sorar.” K3

“Çocuklarla ben ilgilendiğim için eşim o otoriteyi kırmıyor.” K2

Bu söylemler, Cockburn’ün (1992) “teknolojinin eril inşası” teorisiyle açıklanabilir: Erkekler teknolojiyi genellikle “teknik uzmanlık” veya “stratejik kontrol” alanında tutarken; teknolojinin gündelik bakım, denetim ve etik sorumluluk kısmını (yani “dijital ev işini”) kadına bırakmaktadırlar. Dijital bakım emeğinin siber-hane içinde ağırlıklı olarak annelere mühürlenmiş olduğu görülse de, verideki bazı istisnai örnekler bu yerleşik cinsiyetli yapının müzakere edilebileceğini göstermiştir:

“Eşim yoksa ben takip ederim.” K5

“Ortak paylaşıyoruz.” K4

“Dijital konular eşimin sorumluluğunda, ben yardımcı olmaya çalışırım.” K7

Bu ifadeler daha nadir görülen bir rol paylaşımını ortaya koyarken, hane içi emek bölüşümünün toplumsal beklentilerden farklılaşabileceğini ve siber-ataerkil kodların her hanede aynı katılımda işlemediğini göstermesi açısından analize önemli bir nüans katmaktadır.

Roger Silverstone’un (2006) “evselleştirme” (domestication) teorisine göre, teknoloji eve girdiğinde ailenin kültürel değerlerine göre yeniden şekillenir. Katılımcı anlatılarında teknolojinin, babayı “eğlence ve teknik destek” pozisyonuna, anneyi ise “etik denetim” pozisyonuna yerleştirdiği görülmektedir. Nitekim çalışmada daha yaygın olarak, katılımcılar dijital bakım işini “doğal” bir annelik görevi gibi üstlenmektedir:

“Babası umursamaz.” K11

“Süreyi takip etmek bize düşüyor... ama kontrol etmek her zaman iyidir.” K12

Bu tür anlatılar, annelerin dijital emek sürecini çoğu zaman bireysel bir sorumluluk olarak içselleştirdiklerini göstermektedir. Toplumsal normlarla desteklenen bu yapı, kadınları dijital teknolojilerin karar vericisi, uygulayıcısı ve takipçisi konumuna yerleştirmekte; erkekler ise çoğu zaman sürece sınırlı biçimde katılmakta ya da destekleyici bir pozisyonda kalmaktadır. K6 bu durumu şu sözlerle özetlemektedir:

“Genel olarak bu konularda sorumluluğu anneler üstlenir.”

Siberfeminist bir perspektiften bakıldığında bu tablo, dijital teknolojilerin ev içi emeği eşit biçimde dağıtmaktan çok, annelikle ilişkilendirilen bakım sorumluluklarını dijital alana taşıyarak yeniden üretebildiğini düşündürmektedir. K6’nın ifadesi de bu yükün çoğu zaman bireysel bir tercihten ziyade toplumsal olarak beklenen bir sorumluluk biçimi olarak algılandığına işaret etmektedir.

Katılımcı anlatıları, dijital ebeveynliğin yalnızca aile içinde paylaşılan bir sorumluluk değil, toplumsal normlar tarafından annelere atfedilen cinsiyetlenmiş bir bakım alanı olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital bakım emeğinin bireysel tercihlerden çok, anneliği birincil sorumluluk alanı olarak tanımlayan toplumsal beklentiler tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. K3 bu durumu açık biçimde ifade etmektedir:

“Toplumda her konuda olduğu gibi bu işler de annenin görevi olarak görülüyor.”

“Çocuk takibinin daha çok annelerin üzerine kodlandığı kanaatindeyim.” K5

Bu ifadeler ise dijital gözetim sorumluluğunun kültürel olarak annelikle ilişkilendirildiğine dikkat çekmektedir. Bu bulgular, ebeveynlik sorumluluğunun dijitalleşmesiyle birlikte annelerin gözetim yükünün daha görünür hâle geldiğini ve anneliğin kamusal değerlendirmeye açık bir sorumluluk alanına dönüştüğünü düşündürmektedir (Van Zoonen, 2002). Bu cinsiyetlendirilmiş yapı, yalnızca görev dağılımını değil, aynı zamanda bu görevlerin “doğal” kabul edilmesini de beraberinde getirmektedir:

“Bu sorumluluk çok yorucu... internet kullanımı da dahil pek çok şey annenin görevi.”

K8

ifadeleriyle bu yükün duygusal ve zihinsel yıpratıcı boyutuna işaret etmektedir. Buna karşılık bazı katılımcılar bu normları sorgulamaktadır:

“Toplum kadına yüklüyor ama bizde bu görev babada.” K7

“Bence bu babanın görevi olmalı.” K11

Bu katılımcılar ise dijital ebeveynlik sorumluluğunun erkeklerle paylaşılması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak bu istisnai örnekler rağmen, katılımcıların büyük bölümü dijital bakım emeğinin öncelikle annelere atfedildiğini belirtmektedir.

“Toplumda bütün çocuğa ait sorumluluklar anneye aitmiş gibi davranılıyor.” K9

Katılımcı ifadesi ise konunun toplumsal cinsiyet rollerini özetler nitelikte görülmektedir. Bu bulgular, Cockburn (1992) ve Cowan’ın (1983) da belirttiği gibi, teknolojik dönüşümlerin toplumsal cinsiyet ilişkilerini kendiliğinden değiştirmede; aksine mevcut bakım sorumluluklarının dijital araçlar üzerinden yeniden üretilebildiğini göstermektedir. Bu nedenle babaların süreçteki sınırlı görünürlüğü yalnızca bireysel tercihlerle değil, dijital ebeveynliği annelikle özdeşleştiren toplumsal cinsiyet normlarıyla da ilişkilendirilebilir.

Bu bağlamda, dijital sorumluluklar anneliği sadece teknik bir iş değil, Hochschild’in (2012) ifadesiyle yoğun bir “duygusal emek” (emotional labor) ve “zihinsel yük” alanı haline getirmektedir. Bu yük, yalnızca fiziksel bir yorgunluk üretmekle kalmayıp; annenin kendi ebeveynlik performansını sürekli bir “yetersizlik” terazisinde tarttığı, neoliberal öznenin yarattığı karmaşık bir duygu rejimini de beraberinde getirmektedir. Bu duygu rejiminin merkezinde ise, teknolojik imkânlar ile annelik idealleri arasına sıkışan kadının ödemek zorunda kaldığı psikolojik bir bedel olarak “suçluluk” yer almaktadır.

2.2.2. Dijital Suçluluk: Bilişsel Yük ve Yetersizlik Hissi

Dijital ebeveynlik, anneler için yalnızca cihazların teknik idaresi değil; her an her yerden sızabilen risklere karşı yürütülen kesintisiz bir zihinsel teyakkuz halidir. Katılımcı anlatıları; çocukların dijital güvenliğini sağlamaya yönelik geliştirilen stratejilerin basit bir içerik filtreleme veya cihaz takibinin ötesine geçerek, annenin tüm pedagojik müktesebatını seferber ettiği çok katmanlı bir bilişsel mesaiye dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bu süreçte anne; hem teknik bir operatör hem de ahlaki bir rehber olarak konumlanmakta; ancak bu çift taraflı

sorumluluk, dijital mecraların belirsiz doğası karşısında kaçınılmaz bir yetersizlik ve suçluluk hissiyatını da beraberinde getirebilmektedir.

Katılımcı anlatılarında, çocuklarının dijital ortamda karşılaşabilecekleri riskleri yönetebilmek için farklı gözetim ve yönlendirme stratejileri geliştirdikleri ifade edilmektedir. K2, çevrimiçi güvenliği ortak değerlendirme yoluyla sağlamaya çalıştığını belirterek:

“Oğlum anne bu açıldı deyip getirir, iyi mi kötü mü diye kontrol ederiz.”

Bu yaklaşım, doğrudan denetimden ziyade rehberlik ve birlikte karar verme pratiğine işaret etmektedir. Buna karşılık K3, daha yönlendirici bir tutum sergileyerek:

“Ne izleyeceğine ben karar veriyorum. Yaşına uygun eğitici içerikler izletmeye çalışıyorum.”

“Yabancılarla konuşmamasını hatırlatıyorum, filtre koyuyorum, kimlerle konuştuğunu takip ediyorum.” K6

“Siber zorbalık, güvenli internet, özel bilgi paylaşımı gibi konularda çocuğumu bilgilendiriyorum, uygulama indirmesini kısıtlıyorum.” K8

Katılımcılar, hem koruyucu hem de eğitici müdahalelerde bulunduklarını ifade etmektedirler. Bu anlatılar, dijital ebeveynliğin yalnızca teknik kontrol mekanizmalarından ibaret olmadığını; annelerin çocuklarının dijital deneyimlerini yönlendirmek, olası riskleri azaltmak ve güvenli kullanım alışkanlıkları kazandırmak amacıyla sürekli bir pedagojik ve duygusal emek harcadıklarını göstermektedir. Bu durum, Mascheroni’nin (2014) “dijital sevgi işçiliği” (digital love labor) kavramsallaştırmasıyla uyumlu biçimde, çocuğun dijital geleceğini korumaya yönelik görünmez bakım emeğine işaret etmektedir.

Öte yandan bazı katılımcılar, dijital ebeveynlik sürecinde çocuklarıyla aralarında oluşan teknolojik bilgi farkının kendilerinde yetersizlik hissi yarattığını belirtmektedir. K14 şöyle ifade etmektedir:

“Yeni nesil çocukları takip etmek zor. Teknolojide bizden iyiler.”

Bu ifade, dijital ebeveynlikte ebeveyn otoritesinin yalnızca aile içi rollerle değil, teknolojik bilgi ve beceri düzeyiyle de ilişkili olduğunu göstermektedir. Çevrimiçi güvenlik uygulamaları anneler açısından yalnızca riskleri azaltmaya yönelik teknik bir faaliyet değil, aynı zamanda sürekli öğrenmeyi ve güncel kalmayı gerektiren bilişsel bir emek alanıdır. Bu nedenle dijital bakım emeği, fiziksel bakımın ötesine geçerek görünmez ve süreklilik arz eden bir zihinsel yük üretmektedir:

“Dijital takip işleri beni aşırı derecede yoruyor ve yıpratıyor... yeteri kadar donanımlı olduğumu düşünmüyorum.” K8

“Kendimi yetersiz hissediyorum.” K14

sözleriyle dijital ebeveynliğin kadın öznesi üzerindeki bilişsel baskısını görünür kılmaktadır. Rosalind Gill’in (2017) “psikolojikleştirilmiş neoliberalizm” yaklaşımının işaret ettiği gibi, dijital güvenlik gibi yapısal nitelik taşıyan sorumluluklar çoğu zaman bireysel yeterlilik meselesi olarak deneyimlenmekte ve kadınların kendi performanslarını sürekli değerlendirmelerine yol açmaktadır. Katılımcılar ayrıca sınır koyma konusunda da zorlandıklarını belirtmektedir:

“Sınır koymam gereken çocuk sayısı arttığında koyamıyorum.” K11

ifadesiyle bu güçlüğü dile getirirken, K10'un: "Hiç yormuyor." şeklindeki değerlendirmesi örneklem içinde istisnai bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Bu farklılaşma, dijital ebeveynliğin her anne tarafından aynı biçimde deneyimlenmediğini, ancak katılımcıların büyük bölümünde bilişsel ve duygusal bir yük oluşturduğunu göstermektedir. Zira, bazı katılımcılar, gözetim sorumluluğuyla birlikte suçluluk duygusu yaşadıklarını belirtmektedir:

"Çocuğuma açtığım bir çizgi filmi saatlerce izlediğini görünce vicdan azabı duyuyorum." K2

"Endişeli hissediyorum, şüpheli oluyorum." K3

Bu "sürekli tetikte olma" hali, Sarah Sharma'nın (2014) "vakit yoksulluğu" yaklaşımını düşündürmektedir; anne çocuğunu dijital dünyada korumaya çalışırken kendi zihinsel sükunetinden vazgeçerek teknolojinin hızına ve risklerine eklemlenmektedir. Bu durum, dijital ebeveynliğin yalnızca belirli zamanlarda gerçekleştirilen bir denetim faaliyeti olmadığını, günün tamamına yayılan bir zihinsel hazır oluş hâli yarattığını göstermektedir. Sözü geçen "vakit yoksulluğu" yalnızca zamanın niceliksel olarak azalması değil, bireyin zamanının sürekli olarak başkalarının ihtiyaçları tarafından yapılandırılmasıdır. Katılımcı anneler, çocuklarının dijital faaliyetlerini gözetmek amacıyla sürekli tetikte kalarak kendi dikkatlerini ve zihinsel enerjilerini bu gözetim emeğine tahsis etmektedirler.

Katılımcı anlatıları, dijital ebeveynliğin anneler açısından yalnızca uygulayıcı bir pratik değil, aynı zamanda duygusal olarak sürekli tetikte olmayı gerektiren bir deneyim alanı olduğunu göstermektedir. Suçluluk, kaygı ve yetersizlik duyguları, "iyi annelik" normunun içselleştirilmesiyle birleşerek bakım emeğinin görünmeyen duygulanımsal bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda teknik takip süreçleri, ahlaki sorumlulukla iç içe geçerek annenin gündelik yaşamında sürekli bir "takip etme" zorunluluğu üretmektedir. K12'nin ifade ettiği gibi bu sorumluluk, dijital ebeveynliğin yükünü bireyselleştiren bir niteliğe sahiptir:

"Süreyi takip etmek bize düşüyor."

Bu zorunluluk, annenin diğer ev içi sorumluluklarıyla çatıştığı noktada dijital araçları hem bir kolaylaştırıcı hem de suçluluk üreten bir mekanizmaya dönüştürmektedir. Böylece dijital ebeveynlik, teknik bir gereklilikten ziyade, idealize edilmiş annelik standartlarına ulaşamadığı durumlarda yoğunlaşan içsel bir yargılama sürecine evrilmektedir.

Benzer biçimde katılımcı ifadeleri, dijital teknolojilerin ebeveynlik pratiğine nüfuzunun yalnızca teknik bir izleme süreci değil, aynı zamanda duygusal ve toplumsal baskılarla örülü bir deneyim olduğunu ortaya koymaktadır. Anneler, çocuklarının dijital dünyayla etkileşimini yönetme sorumluluğunu çoğu zaman vicdani bir yük olarak deneyimlemekte ve bu durum sürekli bir içsel baskı üretmektedir. K1, teknolojik kontrol mekanizmalarının sınırlılığını ve sorumluluğun kendisinde yoğunlaştığını şu şekilde ifade etmektedir:

"Her ne kadar telefonda ebeveyn kontrolü olsa da arada bir onu kontrol etmem gerekiyor."

"Hiç TV, tablet izletmek istemiyorum ama başarılı olamıyorum... ev işlerine yetişmek için her zaman onu oyalayacak şeyler yapamıyorum... vicdan azabı da çekiyorum." K3

Bu bulgular, dijital ebeveynliğin yalnızca çocuğun çevrimiçi deneyimlerinin yönetimiyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda annelik performansını sürekli denetleyen bir ahlaki gözetim rejimi ürettiğini göstermektedir. Nitekim K8 ve K10'un ifadeleri bu baskının sürekliliğini doğrulamaktadır:

“Çocuğumun kötü etkilendiğini her açıdan görebiliyorum ve bu yüzden kendimi baskı altında hissediyorum.”

“... bazen baskı altında hissediyorum.”

Dijital ebeveynlikteki baskı hissi, bireysel deneyimin ötesinde, kadınlara atfedilen bakım sorumluluğunun dijital alandaki devamlılığıdır. Kadınlar hem fiziksel hem dijital bakımda ana yüklenici olduklarından, çocuğun davranışlarından, ekran süresinden ve ruhsal halinden sorumlu hissederler. K8’in vurguladığı gibi, bu çok yönlü sorumluluk, annenin kendisini sürekli yetersiz hissetmesine yol açmakta, toplumsal annelik normlarının dijital araçlarla içselleştirildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, annenin yalnızca çocuğu değil, kendi annelik yeterliliğini de sürekli denetlemesi beklenir; toplumsal cinsiyet bu süreçte emekle ve duygulanımla kesişir.

Bu bulgular ışığında katılımcı anlatıları, annenin yalnızca çocuğun dijital etkinliklerini değil, aynı zamanda kendi annelik performansını da sürekli izleme ve değerlendirme süreçlerine dahil olduğu bir öz-yönetim rejimine işaret etmektedir. McRobbie’nin (2020) vurguladığı biçimiyle bu durum, anneliğin giderek içselleştirilmiş bir performans alanına dönüşmesini görünür kılmaktadır. Böylece dijital ebeveynlik, kadını hem bakım veren hem de kendi bakım performansını ölçen öz-denetleyici bir özne olarak konumlandırmakta; duygusal ve normatif baskıyı eşzamanlı olarak yoğunlaştırmaktadır. Bu süreç, dijital teknolojilerin kadınlar açısından özgürleştirici bir alan üretmekten ziyade, bakım emeğini yeniden biçimlendirerek sürekliliğini sağlayan bir gözetim rejimi içinde yeniden örgütlediğini göstermektedir.

2.3. Dijital Ebeveynliği Yeniden İnşa Etmek: Mikro-Politikalar ve Sosyal Destek Ağları

Bu ana tema, dijital ebeveynlik sorumluluklarının anneler üzerinde kurduğu yapısal kuşatılmışlığın, nasıl bir tekno-politik öznel ve direnç alanına dönüştüğünü çözümlemektedir. Bölüm kapsamında ilk olarak, sosyal medyanın inşa ettiği “ideal annelik” standartları ve dijital annelik kültürünün yarattığı normatif baskılar ele alınmakta; ardından bu baskıcı yapı karşısında annelerin gündelik hayatta geliştirdikleri “mikro-manevralar” ve Michel de Certeau’nun (1984) ifadesiyle stratejik “taktikler” incelenmektedir. Annelerin maruz kaldığı dijital bakım yükü, sadece pasif bir boyun eğme süreci değil; aksine teknolojinin sunduğu imkânların, ataerkil gözetim mekanizmalarına karşı birer “direnç aracı” olarak yeniden kodlandığı dinamik bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak, bireysel düzeyde yürütülen bu mikro-politik mücadelelerin, siber-dayanışma ağları aracılığıyla nasıl “kolektif bir güçlenme” potansiyeli taşıdığı ve dijital emeğin cinsiyetli doğasını dönüştürmeye yönelik yapısal çözüm arayışları ile gelecek projeksiyonları tartışmaya açılmaktadır. Böylelikle çalışma, dijitalleşen ev içi alanı sadece bir tahakküm mekanizması olarak değil, kadınların kendi öznelliklerini yeniden inşa ettikleri bir müzakere ve özgürleşme sahası olarak yeniden tanımlamaktadır.

2.3.1. Sosyal Medya ve Dijital Annelik Kültürüne İlişkin Deneyimler

Günümüzde dijital teknolojiler, annelik deneyimini özel alanın mahremiyetinden çıkararak sosyal medyanın görünürlük rejimine dâhil etmiş; bu durum ebeveynlik pratiklerini kolektif bir sergileme ve denetim alanına dönüştürmüştür. Katılımcı anlatılarında sosyal medya; annelik rollerinin sürekli olarak idealize edildiği, kıyaslandığı ve standartlaştırıldığı hibrit bir platform olarak öne çıkmaktadır. Abidin’in (2017a) “ticari annelik” (commercial motherhood) olarak kavramsallaştırdığı dijital annelik kültürü, katılımcılar için hem bir kolektif bilgi kaynağı hem de aşılması zor bir standartlar bütünü olarak işlenmektedir.

Nihayetinde bu mecralar, ebeveynlik pratiklerini estetize edilmiş birer performansa dönüştürerek geleneksel annelik rollerini “dijital bir panoptikon” düzleminde yeniden üretmekte ve anneyi sürekli bir dışsal denetim kıskacına almaktadır (Andrejevic, 2005). Bu düzlemde anne, hem diğer annelerin hem de takipçilerin görünmez bakışları altında sürekli bir “dışsal denetim” kıskacına alınmakta; ancak asıl yük, annenin bu normatif baskıyı içselleştirerek kendi annelik yeterliliğini sürekli ölçtüğü, sorguladığı ve neoliberal bir öz-denetim rejimine hapsediği noktada kristalize olmaktadır. Nihayetinde dijital panoptikon, anneyi hem gözetleyen hem de kendi performansının gardiyanı olan ikili bir özne haline getirerek siber-evsel emeği daha sofistike ve kaçınılmaz bir forma sokmaktadır.

Bu müdahale, kadınlar için hem bilgi edinme hem de görünmez normatif baskılarla örülü karmaşık bir alan yaratmaktadır. Katılımcılar, sosyal medyada annelikle ilgili hesapları aktif olarak takip etmekle beraber, bu platformların hem olumlu yönlerine hem de yarattığı eleştirel mesafelere dikkat çekmektedir:

“Kızım küçükken bu sayfalardan onunla ilgili yemek tarifleri baktıklarım olmuştu. Çok faydasını gördüm.” K1

“Annelerin tecrübelerini, olumlu ve olumsuz geri bildirimlerini takip edebiliyorum, bu benim hoşuma gidiyor.” K8

K11 ise sosyal medyanın yönlendirici işlevine dikkat çekerek: *“Ne yapılabilir, nereye gidilebilir, bu tarz şeyleri takip ediyorum. Beni olumlu etkiliyor”* demektedir. Bu durum, sosyal medyanın kadınlar için bir “dijital dayanışma ve gayri resmi öğrenme alanı” (informal learning space) olarak işlev gördüğüne işaret etmektedir (Dobson, 2015). Buna karşılık, K2 içeriklerin evrensel geçerliliği ve bilgi kirliliği konusunda endişelidir:

“Çünkü her çocuk fıtratı, çevresi farklı olduğu için öğrendiğimiz her bilgi bize olumlu bir sonuç vermeyebiliyor.”

K7 ise, sosyal medyanın zaman tüketimine işaret ederek: *“Açıkçası bazen çocuğumdan daha çok sosyal medyayı kullandığımı düşünüyorum, bu da olumsuz bir yönü.”*

*“Bazı sayfalar özellikle olumsuz etkileyebiliyor, anneleri yetersiz hissettiriyor.”-
“Sosyal medyada mükemmel görünen annelikler bazen insana kendini kötü hissettirebiliyor.” K15*

Bu ifadeler, dijital dünyanın anneler için Cochrane’in (2013) belirttiği gibi kesintisiz bir “ahlaki performans” ve “öz-denetim” alanı yarattığını göstermektedir. Bu yetersizlik hissi, Rottenberg’in (2018) “neoliberal feminizm” eleştirisinde belirttiği; kadının her alanda “mükemmel” olmasını bekleyen ve başarısızlığı bireysel bir kusur olarak kodlayan dijital performans baskısıyla doğrudan ilişkilidir.

Bu veriler, dijital annelik kültürünün bilgi edinmenin ötesinde, normatif baskı ve karşılaştırma alanı olarak da işlediğini ortaya koymaktadır. Sosyal medya, annelerin dijital bakım sorumluluğunu hem çocuğa yönelik hem de kendi ebeveynlik performanslarını güncel tutma yükümlülüğüyle genişletmekte, görünmeyen bir yük yaratmaktadır. K7’nin sosyal medyada geçirdiği sürenin çocuğunkinden fazla olması, bu dijital sürecin annenin kendine bakımını engelleyip sürekli sorumluluk devşirmeye dönüştüğünü göstermektedir. Bu durum, ebeveynlik pratiklerinin “estetize edilmiş bir performans” haline geldiği ve annenin zamanının bu performans uğruna parçalandığı gerçeğini yansıtmaktadır (Abidin, 2017b). Böylece sosyal medya, annelerin emek yükünü artırırken zaman ve dikkat kaynaklarını da tüketmektedir.

Katılımcıların ifadeleri, sosyal medyada annelik içeriklerinin ağırlıklı olarak kadınlar tarafından üretildiğini ve tüketildiğini, dolayısıyla dijital annelik kültürünün cinsiyetlenmiş bir

performansa dönüştüğünü göstermektedir. K15'in yetersizlik hissini dile getirmesi, dijital ortamda anneliğin idealleştirilip standartlaştırıldığını ve bu durumun gerçek yaşamdan kopuk beklentiler yarattığını ortaya koymaktadır. Siberfeminist bakış açısıyla, bu durum teknolojinin toplumsal cinsiyet rollerini dönüştürme potansiyeline rağmen, bu rolleri "dijital bir panoptikon" içinde yeniden ürettiğini de göstermektedir (Dobson, 2015).

Öte yandan, bazı katılımcılar sosyal medyada kadınlar arası dayanışma ve bilgi paylaşımını olumlu değerlendirmekte; ancak bu alanların yalnızca kadınlara yönelik olması, dijital bakım bilgisinin cinsiyetlenmiş olarak yeniden üretilmesine yol açmaktadır. Siberfeminist bakış açısıyla, dijital teknolojiler toplumsal cinsiyet rollerini dönüştürme potansiyeline rağmen, çoğunlukla bu rolleri dijital ortamda yeniden üretmekte ve derinleştirmektedir. Sosyal medyada annelik temalı hesaplar, görünürde destekleyici ve bilgilendirici olsa da, katılımcıların ifadeleri bu platformların anneliği normatifleştiren ve görünmeyen bir denetim rejimi kuran mekanizmalar olduğunu göstermektedir.

K15'in yetersizlik hissi ve K2'nin bilgi kirliliği eleştirisi, sosyal medyanın yalnızca yönlendirici değil, performatif baskı yaratan ve değer yargısı taşıyan içeriklere dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bu platformlar kadınların bilgiye erişimini sağlarken, onları aynı zamanda dijital bir "annelik vitrini"ne yerleştirip görünmez bir denetim alanı yaratmaktadır. Sonuç olarak, sosyal medya dijital annelik ideolojisini yeniden üreten; kadınları hem bilgilendiren hem sınayan, duygusal ve toplumsal açıdan kuşatılmış bir mecraya dönüşmektedir (Rottenberg, 2018; Abidin, 2017c). Bu durum kadının dijital alandaki özneleşmesini çelişkili kılarak, onu hem güçlenen hem de normları yeniden üreten bir figür haline getirdiği gözlemlenmektedir.

2.3.2. Siber-Ataerkil Kodları Kırma: Denetim Mekanizmalarına Karşı Mikro-Manevralar

Bu ana tema, dijital ebeveynlik sorumlulukları karşısında annelerin geliştirdiği başa çıkma stratejileri ile anneler arası dayanışma ve destek mekanizmalarını incelemektedir. Literatürde direniş, genellikle örgütlü ve makro-politik eylemlerle özdeşleştirilse de; bu çalışma kapsamında annelerin pratikleri, Michel de Certeau'nun (1984) "taktik" (tactics) ve James Scott'ın (1985) "gündelik direniş biçimleri" (everyday forms of resistance) çerçevesinde ele alınmaktadır. Siberfeminist literatüre göre de teknoloji, sadece bir baskı aracı olarak değil, aynı zamanda kadınların kendi "mikro-politikalarını" ürettikleri bir alan olarak ele alınır (Wajcman, 2004).

Annelerin dijital ebeveynlik alanındaki güçlüklerle başa çıkarken oluşturdukları sosyal ağlar ve stratejiler araştırmanın bu bölümündeki odak noktası olmaktadır. Bu odak noktası, annelerin, maruz kaldığı yapısal baskıları sadece pasif birer alıcı olarak değil, kimi zaman da gündelik taktikler ve mikro-müzakere biçimleri sayesinde sistemin sınırları içinde çeşitli başa çıkma stratejileri geliştirdiklerini düşündürmektedir. Dolayısıyla, bu bölümde ele alınacak olan bireysel manevralar; dijital ebeveynliğin yarattığı görünmez bakım yüküyle başa çıkmak amacıyla geliştirilen gündelik taktikler ve mikro-müzakere biçimleri olarak değerlendirilebilir. Bu pratikler her zaman açık bir direniş niteliği taşımamakla birlikte, kadınların dijital ebeveynliğin yarattığı yükleri yönetmek için geliştirdikleri öznel çözüm üretme süreçlerine işaret etmektedir.

Dijital ebeveynlik alanında kadınların geliştirdiği stratejiler, basit birer denetim mekanizması olmanın ötesinde, Michel de Certeau'nun (1984) kavramsal setindeki "strateji" ve "taktik" ayrımı bağlamında politik bir anlam kazanmaktadır. De Certeau'ya göre "strateji", kurumsal ve yapısal güç sahiplerinin (burada ataerkil hane yapısı ve teknolojik sistemler) kurduğu düzene aiten; "taktik", bu düzen içerisinde kendisine ait bir yeri olmayan "zayıfın",

ötekinin mekânında gerçekleştirdiği anlık ve yaratıcı manevralardır. Katılımcı anlatıları, annelerin bu yapısal kuşatılmışlık içerisinde nasıl özgün taktikler geliştirdiğini ifşa etmektedir:

“İzleme süremiz biraz daha uzun sürerse babayla tehdit ediyorum.” K1

Bu katılımcı ifadesi, dijital ebeveynlik yükünün anneler tarafından nasıl yönetilmeye çalışıldığını göstermesi açısından dikkat çekicidir. Sürekli takip, denetim ve müdahale sorumluluğunun büyük ölçüde annenin üzerinde toplanması, bazı durumlarda annenin aile içindeki mevcut otorite ilişkilerine başvurmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda baba figürünün devreye sokulması, sorumluluğun eşit biçimde paylaşılmasından çok, annenin tek başına taşımakta zorlandığı dijital bakım yükünü hafifletme çabasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu pratik, mevcut toplumsal cinsiyet düzenine karşı açık bir meydan okumadan ziyade, kadınların bu düzen içerisinde ortaya çıkan bakım yüküyle başa çıkmak için geliştirdikleri gündelik bir manevraya işaret etmektedir:

“Telefonunu kurcalamak, arkadaşlarının sosyal medya hesaplarını stalklayarak ortak gündemlerini öğrenmek, odasını dinleyerek kiminle konuştuğunu anlamaya çalışmak, bilgisayar arama geçmişine bakmak, sohbet açmak, örnek olgular anlatarak muhakeme yeteneğini geliştirme gibi yollara başvuruyorum”. K5

Burada annenin uyguladığı sistematik gözetim yöntemleri ise James Scott’ın (1985) “gündelik direniş” (everyday resistance) kavramsallaştırmasıyla doğrudan örtüşmektedir. Scott’a göre gündelik direniş, açık bir başkaldırıdan ziyade; ayak sürümek veya gizli itaatsizlik gibi “gizli senaryolar” üzerinden yürütülen sessiz ama sürekli bir mücadeledir. K5’in bu örtük pratikleri, annenin teknolojinin “derin bir kuyu” olarak betimlenen karmaşıklığı içerisinde kendi “bilgi iktidarını” gizlice inşa etme çabasıdır. Bu pratikler, kadının teknolojik sistem içerisindeki sınırlı alanında geliştirdiği birer mikro-manevra başarısı olarak, siber-ataerkil kodların içerisinde hayatta kalma ve alanı müzakere etme iradesini temsil etmektedir:

“Bu benim için bir hayli yorucu ve zorlayıcı... ama yollar üretmeye çalışıyorum.” K8

Bu ifadeler, dijital ebeveynlik sorumluluğunun izleme ve yönlendirme dışında, başa çıkma stratejileri geliştirme eyleminin de önemli bir yük olduğunu göstermektedir. K5’in çok katmanlı izleme pratiği, dijital bakım emeğinin parçalı ve sürekli yenilenmesi gereken bir süreç olduğunu ortaya koyarken, K8’in çözüm arayışı ise bu emeğin yaratıcılık ve zihinsel enerji gerektirdiğini göstermektedir. Dijital ebeveynlikte başa çıkma stratejilerinin çoğunlukla kadınlar tarafından geliştirildiği ve uygulandığı görülmektedir. K1’in baba figürünü otorite unsuru olarak devreye sokması, sorumluluğun eşit biçimde paylaşılmasından çok, mevcut aile içi güç hiyerarşilerinin annelik yükünü yönetmek amacıyla araçsallaştırılması olarak okunabilir.

De Certeau’nun (1984) “taktik” kavramı açısından değerlendirildiğinde bu durum, yapısal düzeni dönüştürmekten ziyade, mevcut düzenin sunduğu imkânları kullanarak gündelik bir manevra geliştirmeye karşılık gelmektedir. Anne, dijital ebeveynlik sorumluluğunu ortadan kaldırmamakta, ancak bu yükün yarattığı duygusal baskıyı azaltmak için aile içindeki mevcut otorite ilişkilerini kendi lehine kullanmaktadır. Dahası K5’in yoğun gözetim uygulamaları ise bu sorumluluğun kadınlar tarafından sadece üstlenilmediğini, aynı zamanda çeşitlendirilip detaylandırıldığını ortaya koymaktadır. Böylece dijital bakım emeği, cinsiyetlendirilmiş işbölümünde kadının bireysel üretkenliği ve sezgisel yönetimi üzerinden şekillenmektedir.

Ancak bu bireysel ve parçalı mücadele, annelerin omuzlarındaki zihinsel yükü hafifletmeye yetmemekte; bu yalıtılmışlık, kadınları benzer deneyimlere sahip diğer öznelerle dijital mecralarda buluşmaya iten bir motivasyon kaynağına dönüşmektedir. Bu bağlamda, annelerin hane içindeki tekil “mikro-manevraları”, siber-mekânın sunduğu ağlar aracılığıyla

kolektif bir paylaşım zeminine taşınarak; bireysel bir yük olmaktan çıkıp ortak bir deneyim havuzuna evrilmektedir.

Dijital ebeveynlik sürecinde kadınların yalnızlık deneyimi ve destek arayışları, çoğunlukla gündelik paylaşımlar ve duygusal yakınlık ekseninde şekillenmekte; ancak bu dayanışma her zaman bilinçli ve örgütlü bir güç birliği formuna dönüşmemektedir. Katılımcılar, benzer sorunları yaşayan annelerle temas kurmanın rahatlatıcı etkisini vurgularken, bu temasın niteliği ve etkinliği bakımından farklılıklar göstermektedir. Dijital ebeveynlik sürecinde kadınların dayanışma arayışları, Janice Radway'ın (1984) "direniş olarak okuma/paylaşma" kavramına benzer şekilde, gündelik dertleşmeler üzerinden bir rahatlama alanı yaratmaktadır:

"Kardeşlerimle ve gelinimizle dayanışma içindeyim... görerek tecrübe ettiğimiz şeyler daha faydalı oluyor." K1

K3 ise dijital ebeveynlikte toplumsal ve kurumsal desteklerin gerekliliğine işaret ederek: *"Çocuklara bu konuda okulda eğitim verilmeli... veliler de seminerlerle bilgilendirilmeli."*

"Başka annelerle bu konuda dayanışma kuruyorum... sohbetler, fikir alışverişleri yapıyorum." K8

"Herkesin benimle benzer sorunları yaşadığını gördüğümde iyi hissediyorum." K11

K1 ve K8, aile içi ve akran dayanışmasının faydasını vurgularken; K11, *"Herkesin benimle benzer sorunları yaşadığını gördüğümde iyi hissediyorum"* diyerek bu paylaşımın "kolektif bir duygusal sığınak" oluşturduğunu belirtmektedir. Ancak K5'in gözlemi bu temasların yapıcı olmaktan çok, çoğunlukla *"çocukları kıyaslama ve yakınma üzerine"* kurulduğunu ve böylece gerçek bir dayanışma yerine yüzeysel bir teselli sağlandığını göstermektedir. Bu ise siberfeministlerin "yatay gözetim" (lateral surveillance) olarak adlandırdığı olguya işaret eder. Kadınlar arası bu ağlar, bazen dayanışma üretmek yerine, "ideal anne" normlarını birbirleri üzerinde yeniden üreten birer denetim mekanizmasına dönüşebilmektedir (Andrejevic, 2005). K6'nın *"... kendimce bir şeyler yapıyorum"* ifadesi ise dayanışmanın her kadın için erişilebilir veya yeterli olmadığını, yalnız başa çıkmanın yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu veriler, dijital bakım yükünün kolektif bir bilgi havuzuna taşınmasının, ancak sınırlı ve kimi zaman normatif baskıları pekiştiren biçimlerde gerçekleştiğini göstermektedir. Ayrıca, dayanışmanın çoğunlukla kadınlar arasında gelişmesi, erkeklerin sorumluluğu paylaşmamasıyla birlikte dijital bakım emeğinin cinsiyetlenmiş yapısını sürdürmektedir. K3'ün eğitim ve seminer önerileri bile yalnızca *"anneler"* ve *"veliler"* üzerinden kurgulanarak bu cinsiyetlendirilmiş yapıyı yeniden üretmektedir.

Kadınların dijital ebeveynlik yükü karşısında yalnız bırakılması, toplumsal cinsiyet rejimlerinin dijital alanda da yeniden üretildiğini ortaya koyar. Dayanışma, kadınlara direnç alanı yaratmakla beraber, sadece kadınlar arasında kalması ve sistemsel dönüşümden uzak, kişisel destek ekseninde kalması bu direncin etkisini sınırlar. K5'in belirttiği gibi bazı dijital annelik ağları, kıyaslama, norm oluşturma ve gözetim pratiklerini yeniden üreterek dayanışma alanını denetim mekanizmasına dönüştürmektedir. Son olarak, K3'ün okul ve kamusal eğitim önerisi, dijital ebeveynliğin bireysel çözümlerin ötesinde toplumsal ve yapısal müdahalelere ihtiyacını göstererek, feminist ve siberfeminist savunuculuk için kritik bir başlangıç noktası sunmaktadır. Bu bilgiler ışığında belirtmek gerekir ki annelerin dijital platformlardaki bu etkileşimleri; özel alanın dijitalleşmiş sınırları içinde toplumsal cinsiyet rollerine dair sessiz ama sürekli bir "müzakere ve direnç" alanı yaratmaktadır.

2.3.3. Kolektif Güçlenme: Siber-Dayanışma Ağları ve Yapısal Çözüm Arayışları

Bu ana tema, dijital çağda çocuk yetiştirmenin getirdiği çok katmanlı zorlukları ve bu süreçte annelerin yaşadığı “teknolojik yalnızlık” hissinin önlenmesine yönelik yapısal önerileri kapsamaktadır. Siberfeminist perspektif, teknolojinin tarafsız bir araç olmadığını, aksine mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini “dijital bir ambalajla” yeniden paketlediğini savunur (Wajcman, 2004). Bu açıdan bakıldığında, bu bölüm dijital dünyanın getirdiği yeni sorumlulukların anneler üzerindeki etkileri ile destek mekanizmalarının geliştirilmesine dair katılımcı görüşlerini ortaya koymaktadır. Böylece, dijital ebeveynlik pratiklerine ilişkin genel perspektifler ve çözüm arayışları bütüncül bir şekilde değerlendirilmektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, dijital çağda çocuk yetiştirmenin getirdiği zorlukları teknoloji, duygu ve toplumsal bağlarıyla birlikte kapsamlı bir şekilde tanımlamaktadır. Bu zorluklar, içerik denetimi, ekran bağımlılığı, çocukların dijital çevresel etkilerden korunması, psikolojik etkilerle başa çıkma ve ebeveynlik yeterliliklerinin sorgulanması gibi çok boyutlu alanlarda kendini göstermektedir. K3, tehlikelerin sadece açık ve zararlı içeriklerde değil, görünüşte masum çizgi filmler gibi içeriklerde bile gizli olabileceğine dikkat çeker:

“Masum gibi görünen çizgi filmlerde bile uygunsuz görüntüler, konuşmalar olabiliyor.”

K2’nin, çocuğunun dijital çevresinin ekran bağımlılığıyla şekillenmiş olmasına dair ifadesi ise bu baskının sadece bireysel değil, çevresel dijital alışkanlıklarla da ilişkilendiğini ortaya koymaktadır:

“Oğlumun etrafının ekran bağımlısı olması en zor tarafı.”

“Çocuğa iyi-kötü dijital kullanımı öğretmeye çalışırken zorlanıyorum... hangi görsellere maruz kaldığını zihinsel olarak ne kadar zehirlendiğini kontrol edememek çok zor.”
K8

Bu durum, Dutta’nın (2021) “dijital bakım emeği” olarak tanımladığı; annenin sadece fiziksel güvenliği değil, çocuğun bilişsel ve zihinsel dünyasını da sürekli denetlemek zorunda kaldığı “görünmez mesai” kavramıyla ilişkilendirilebilir. Katılımcının anlatısı, dijital ebeveynliğin yalnızca ekran süresini sınırlandırmaya yönelik teknik bir denetim pratiği olmadığını; çocukların maruz kaldıkları içeriklerin olası etkilerini öngörmeyi, değerlendirmeyi ve yönetmeyi gerektiren sürekli bir zihinsel sorumluluk alanına dönüştüğünü göstermektedir.

Buradan hareketle, dijital dünyada çocuk yetiştirmek yalnızca teknik beceriler ya da fiziksel gözetim değil, aynı zamanda derin duygusal, zihinsel ve stratejik emek gerektiren çok katmanlı bir süreçtir. İçeriklerin yoğunluğu, görünmezliği ve çocukların dijital ortamlarda hızlı etkilenebilirliği, ebeveynler için bu süreci hem karmaşık hem de yorucu kılmaktadır. K8’in “zihinsel zehirlenme” vurgusu, dijital gözetimin sadece izlenen içeriklerle sınırlı kalmayıp, çocuğun içsel dünyasındaki etkilenimi anlamaya çalışmanın görünmeyen ve zorlu bir boyutu olduğunu ortaya koyar.

Katılımcıların tamamının kadın olması ve deneyimlerini birinci elden aktarması, dijital ebeveynlik sorumluluğunun toplumsal cinsiyetle ne kadar iç içe geçtiğinin altını bir kez daha çizer. K15’in çarpıcı ifadesi, dijital anneliğin yalnızca çocuğu korumak değil, kadının kendisi için de sürekli bir özdenetim ve kıyaslama süreci olduğunu belirtir:

“Kendimize bile bazen sınır koymakta zorlanırken çocuğu bu dünyadan uzak tutmak zor oluyor.”

Katılımcıların büyük çoğunluğu, dijital ebeveynlik sürecinde annelerin yaşadığı yalnızlığın hem çocuk gelişimi hem de kadınların ruhsal iyiliği açısından önemli bir sorun olduğunu vurgulamış ve bu yalnızlığı engellemek üzere yapısal, kültürel ve pratik düzeyde

çeşitli çözüm önerileri sunmuştur. Öne çıkan öneriler arasında eş desteğinin artırılması, aile içi iş bölümünün dengelenmesi, toplumsal farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılması ve okul ile devlet destekli eğitim programlarının geliştirilmesi yer almaktadır.

K3, toplumsal cinsiyet rollerinin değişmediği sürece annelerin yalnızlığının devam edeceğini belirterek dönüşümün gerekliliğine dikkat çeker. K5 bu desteğin kurumsallaşmasına yönelik somut öneriler sunarken, K8 bu yalnızlaştırıcı sorumluluğun ev içi düzenlemelerle aşılmasının ötesinde, sistematik toplumsal dönüşümle mümkün olacağını ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, dijital bakım yükünün bireysel bir “kadın sorunu” olarak değil, toplumsal cinsiyet ilişkileri ve teknolojik yapıların karşılıklı olarak şekillendirdiği daha geniş bir toplumsal sorun olarak ele alınması gerektiğine işaret etmektedir (Wajcman, 2013):

“Babalar da işin ucundan tutabilir ama bu toplum ataerkil bir toplum... bunu değiştirmek istiyorsak çocuklarımızı doğru yetiştirmekle başlamalıyız.” K3

“Aile toplantıları yapılmalı... herkesin fikri dinlenerek ortak kararlar verilmeli.” K5

“Babaların ve toplumun geneline bunun sadece annenin görevi olmadığını anlatmak gerekiyor... bu eğitimler vakıflarda, okullarda, derneklerde verilmeli ve zorunlu tutulmalı.” K8

Öte yandan K11, eşit sorumluluk paylaşımı konusunda daha mesafeli bir tutum sergiler: *“Çok destek aramıyorum ama çekirdek aile içinde sorumluluk paylaşımı önemli.”* Bu ifade, annelerin destek talep etmeyi bile kimi zaman fazlalık olarak algılayabildiklerini ve yalnızlaşmanın kültürel olarak içselleştirilmiş bir norm haline gelebileceğini göstermektedir. Bu durum, Cochrane’in (2013) dördüncü dalga feminizm tartışmalarında belirttiği gibi, bakım yükünün kadın tarafından “doğallaştırılmasının” yapısal bir sorun olarak karşımıza çıktığını işaret etmektedir.

Katılımcıların önerileri ise, dijital ebeveynliğin “kadın işi” olarak algılanmasının bakım ve gözetim yükünü tekil ve sürdürülemez bir hale getirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Eşlerin ortak sorumluluk alması, kararları birlikte vermesi ve dijital süreçleri yalnızca annenin kontrolünde bırakmaması, bu yükün kolektifleştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. K5’in aile içi planlama önerisi, dijital bakım emeğinin sadece kadınlara değil, tüm aile bireylerine eşit şekilde dağıtılması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Buradan hareketle, dijital ebeveynliğin bireysel düzeyde içselleştirilmesinin kadınlar açısından yalnızlaştırıcı ve normatif baskılarla örülü bir deneyim alanı yarattığı yeniden görünür olmaktadır. Bu çalışma kapsamında teknoloji, dijital ebeveyne destek sunan bir araç olmaktan ziyade, sürekli kontrol, planlama ve dengeleme gerektiren yoğun bir sorumluluk rejimi üretmektedir. Bu sorumluluk hem gündelik pratikleri (içerik denetimi, ekran süresi sınırlaması vb.) hem de etik beklentileri (iyi ebeveyn olma, çocuğu “doğru” yetiştirme ideali) içermekte; böylece kadını dijital çağda yalnızlaştırılmış bir bakım öznesine dönüştürmektedir. Bu durum, teknolojinin kadınları özgürleştiren bir unsur olmaktan çok, bireyselleşmiş ve ağırlaştırılmış bir gözetim yükü altında konumlandığını göstermektedir. Bu bağlamda siberfeminist literatür, teknolojinin ve bakım emeğinin toplumsallaştırılması gerektiğini vurgulayarak bu bireyselleşmiş yükün politik niteliğine dikkat çekmektedir (Dutta, 2021; Wajcman, 2004). Dolayısıyla dijital ebeveynlik yükünün hafifletilmesi, yalnızca kadınlar arası dayanışmaya değil; erkeklerin, kurumların ve politika yapıcılarının eşit sorumluluk üstlendiği yapısal bir dönüşüme bağlıdır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, dijital ebeveynliğin toplumsal cinsiyetle kesişimini ve kadınların dijital bakım ile gözetim yüklerini eleştirel siberfeminist bir perspektifle incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırma bulguları, dijital ebeveynliğin yalnızca teknik becerilere dayanan bir süreç olmadığını; aynı zamanda duygusal, zihinsel ve toplumsal olarak cinsiyetlenmiş bir emek alanı olduğunu göstermektedir. Katılımcı anlatıları, dijital ebeveynliğin kadınlar açısından çok katmanlı bir yük, sorumluluk ve kontrol alanına dönüştüğünü ortaya koyarken, bu durumun toplumsal normlar ve kültürel beklentilerle sıkı bir biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulguların literatürle karşılaştırılması, dijital ebeveynlikte yükün kadınlar tarafından üstlenilmesinin evrensel bir eğilim olduğunu ortaya koymaktadır. Peng (2022) tarafından yürütülen çalışmada, dijital ebeveynlik görevlerinin çoğunlukla anneler tarafından yerine getirildiği ve babaların daha pasif roller üstlendiği belirtilmektedir. Benzer biçimde Reich-Stiebert vd. (2023) tarafından gerçekleştirilen sistematik derlemede, zihinsel emeğin toplumsal cinsiyet temelli dağılımı ve kadınların bu süreçlerde yaşadığı stres vurgulanmıştır. Bu bulgularla paralel olarak mevcut araştırma, teknolojinin ev içine entegrasyonunun, toplumsal cinsiyet temelli iş bölümünü sönümlendirmek yerine bu asimetriyi dijital düzleme taşıdığını ortaya koymaktadır. Cowan'ın (1983) "anne için daha fazla iş" tezi, dijital çağda zihniyet dönüşümü eşlik etmediği sürece geçerliliğini korumaktadır.

Çalışma, dijital gözetim pratiklerinin kadınların gündelik bakım emeğine eklenildiğini ve annelikle özdeşleşen bir sorumluluk alanı oluşturduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılar, çocuklarının dijital deneyimlerini yalnızca teknik açıdan değil, pedagojik ve duygusal boyutlarıyla da takip etmekte; bu süreçte suçluluk ve tükenmişlik gibi duygusal yüklerle başa çıkmaktadır. Literatürde de teknolojinin hem özgürleştirici hem de yeniden üretici potansiyel taşıdığı belirtilmiş (Haraway, 2006; Plant, 1997) ve dijital ortamların kadınların güç deneyimlerini şekillendirdiği vurgulanmıştır. Ancak çalışmada katılımcıların dijital alanı bir "derin kuyu" olarak betimlemesi, Dutta'nın (2021) "dijital bakım emeği" kuramıyla örtüşmektedir; teknoloji kadına yeni eylem alanları açsa da, "7/24 tetikte olma" zorunluluğu üzerinden kadının bilişsel yükünü artırmaktadır.

Aile içi paylaşım bağlamında katılımcılar, eşlerinin çoğunlukla pasif veya ikincil roller üstlendiğini, hatta babanın sadece bir "otorite figürü" (tehdit unsuru) olarak kurgulandığını ifade etmişlerdir. Bu bulgu, dijital teknolojilerin eşitlikçi potansiyelinin toplumsal normlar tarafından sınırlandırıldığını desteklemektedir (Reich-Stiebert vd., 2023). Wajcman'ın (2004) "technofeminism" yaklaşımında belirttiği gibi, teknoloji toplumsal cinsiyet rejimini dönüştürmek yerine, mevcut ataerkillik kodları dijital mecraaya tahvil ederek "dijitalleştirilmiş bir ataerkilliğe" zemin hazırlayabilmektedir.

Dijital ebeveynliğe yönelik duygusal tepkiler, bu alanın yoğun zihinsel emek içerdiğini göstermektedir. Bulgular, normatif annelik ideallerinin dijital ortamda yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca sosyal medya, kadınların hem bilgi edinme hem de toplumsal karşılaştırmalara maruz kalma alanı olarak deneyimlenmektedir (Wajcman, 2006; Ertung, 2011). Bu noktada Lupton'ın (2016) "verileştirilmiş ebeveynlik" olarak adlandırdığı süreç işlemektedir; sosyal medya anneler için sadece bir bilgi kaynağı değil, kendi performanslarını sürekli ölçtükleri neoliberal bir denetim rejimine dönüşmektedir.

Çalışma bulguları, kadınların geliştirdiği direnç stratejilerinin sorumluluğun bireyselleştirilmesi riskini taşıdığını göstermektedir. Siberfeminist perspektiften değerlendirildiğinde, dijital teknolojiler bir yandan kadınları güçlendirirken, diğer taraftan onları yeni emek biçimlerine hapseden bir yapıya dönüşmektedir. Bu durum, siberfeminizmin erken dönemindeki iyimser "teknolojik özgürleşme" vaatlerinin (Plant, 1997), toplumsal cinsiyet normlarının eleştirel bir biçimde dönüştürülmediğinde, eşitsizlikleri yeniden üretebileceğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak teknoloji, zihniyet dünyasındaki bariyerlere çarptığında özgürleştirici etkisini yitirmekte; kadını fiziksel alanın ardından dijital alanda da "yalnız bir bakım öznesi" haline getirmektedir.

Çalışma bulguları ışığında, dijital ebeveynlik pratiklerinin toplumsal cinsiyet temelli asimetrik yapısını dönüştürebilmek için sürecin bireysel bir “kadın sorunu” parantezinden çıkarılarak; kamusal bir politika ve “teknolojik ortak alan” meselesi olarak yeniden kavramsallaştırılması zorunludur. Bu bağlamda, hane içindeki dijital bakım yükünün eşler arasında demokratik bir iş bölümüyle dengelenmesi; babaların sürece yalnızca teknik destek düzeyinde değil, pedagojik ve etik sorumluluk ekseninde aktif özneler olarak katılımının sağlanması stratejik bir öneme sahiptir. Yapısal bir dönüşümün tesisi noktasında; eğitim kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütülen dijital ebeveynlik programları, geleneksel annelik normlarını pekiştiren yaklaşımlardan arındırılmalıdır. Bunun yerine, babalık sorumluluğunu merkeze alan, toplumsal farkındalığı hedefleyen ve yapısal dönüşümü önceleyen içerikler kurumsallaştırılmalıdır. Nihayetinde, dijital gözetim ve bakım emeğinin görünmezliğini ortadan kaldıracak makro müdahalelerle, ebeveynlik rollerinin siber-ataerkil kodlardan özgürleştirilmesi; çocuk yetiştirme sorumluluğunun erkeklerin, kurumların ve devlet politikalarının eşit paydaşlık kurduğu kolektif bir toplumsal düzleme taşınması elzem görülmektedir.

Bu çalışma, dijital ebeveynliğin toplumsal cinsiyetle kesişimini siberfeminist bir perspektifle ele alarak literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Özellikle, dijital gözetim ve bakım emeğinin kadınlar üzerindeki çok katmanlı yükünü, duygusal ve zihinsel boyutlarıyla birlikte ortaya koyması bakımından mevcut çalışmalardan ayrılmaktadır. En nihayetinde çalışma, dijital bakımın bireysel bir “kadın sorunu” olmaktan çıkarılarak “teknolojik ortak alan” (technological commons) meselesi olarak yeniden kavramsallaştırılması gerektiğini vurgulayıp, siber-ataerkil kodların dönüşümü için bireysel çözümlerin ötesine geçen yapısal bir dönüşüm ihtiyacına işaret etmektedir.

Bilgi Notu

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu çalışma için gerekli etik kurul izni, Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 02.10.2025 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda 531 sayılı kararla alınmıştır.

Kaynakça

- Abidin, C. (2017a). #familygoals: Family influencers, calibrated amateurism, and privatised spirituality. *SMC Media and Communication*, 5(2), 1-5.
- Abidin, C. (2017b). #familygoals: Family influencers, stylized presentations, and the meaning of freedom. *Social Media + Society*, 3(2), 1-15.
- Abidin, C. (2017c). Please subscribe!: Influencer mothers and the commodification of affective labor on YouTube. *Social Media + Society*, 3(2), 1-11.
- Andrejevic, M. (2005). The work of watching one another: Lateral surveillance, risk, and governance. *Surveillance & Society*, 2(4), 479-497.
- Cochrane, K. (2013). *All the rebel women: The rise of the fourth wave of feminism*. Guardian Books.
- Cockburn, C. (1992). The circuit of technology: Gender, identity and power. R. Silverstone, E. Hirsch (Ed.), *Consuming Technologies: Media and Information in Domestic Spaces* içinde (32-47. ss.), Routledge.
- Cowan, R. S. (1983). *More work for mother: The ironies of household technology from the open hearth to the microwave*. Basic Books.

- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE Publications.
- De Certeau, M. (1984). *The practice of everyday life*. University of California Press.
- Dobson, A. S. (2015). *Postfeminist digital cultures: Femininity, social media, and self-representation*. Palgrave Macmillan.
- Dutta, N. (2021). Digital care work: The gendered labour of managing the digital home. *Journal of Gender Studies*, 30(4), 385-398.
- Elias, A. S. & Gill, R. (2018). Beauty surveillance: The digital self-monitoring cultures of neoliberalism. *European Journal of Cultural Studies*, 21(1), 59-77.
- Ertung, C. (2011). Bodies that [don't] matter: Feminist cyberpunk and transgressions of bodily boundaries. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 77-93.
- Gajjala, R. (2004). *Cyberculture and the Subaltern: Weavings of the Virtual and Real*. Lexington Books.
- Gill, R. (2017). The affective, cultural and psychic life of postfeminism: A postfeminist sensibility 10 years on. *European Journal of Cultural Studies*, 20(6), 606-626.
- Gregg, M. (2011). *Work's intimacy: Performing professionalism online and on the job*. Polity Press.
- Haraway, D. (2006). *Siborg manifestosu: Geç yirminci yüzyılda bilim, teknoloji ve sosyalist feminizm*. (Çev. O. Akınhay), Agora Kitaplığı.
- Hochschild, A. R. (2012). *The managed heart: Commercialization of human feeling*. University of California Press.
- Kümbetoğlu, B. (2008). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. Bağlam Yayıncılık.
- Kümbetoğlu, B. (2020). *Niteliksel araştırmalarda analiz*. Bağlam Yayıncılık.
- Livingstone, S. & Blum-Ross, A. (2020). *Parenting for a digital future: How hopes and fears about technology shape children's lives*. Oxford University Press.
- Lupton, D. (2016). *The quantified self*. Polity Press.
- Mascheroni, G. (2014). Parenting the mobile generation: The use of tablets for children's television viewing at home. *Journal of Children and Media*, 8(2), 173-190.
- McRobbie, A. (2020). *Feminism and the politics of resilience: Essays on gender, media and the end of welfare*. Polity Press.
- Orgad, S. (2019). *Heading home: Motherhood, work, and the shallow promise of equality*. Columbia University Press.
- Peng, Y. (2022). Gendered division of digital labor in parenting: A qualitative study in urban China. *Sex Roles*, (86), 283-304.
- Plant, S. (1997). *Zeros and ones: Digital women and the new technoculture*. Doubleday.
- Radway, J. A. (1984). *Reading the romance: Women, patriarchy, and popular literature*. University of North Carolina Press.
- Reich-Stiebert, N., Froehlich, L., Voltmer, L. (2023). Gendered mental labor: A systematic literature review on the cognitive dimension of unpaid work within the household and childcare. *Sex Roles*, 88(11-12), 475-494.

- Rottenberg, C. (2018). *The rise of neoliberal feminism*. Oxford University Press.
- Sharma, S. (2014). *In the meantime: Temporality and cultural politics*. Duke University Press.
- Scott, J. C. (1985). *Weapons of the weak: Everyday forms of peasant resistance*. Yale University Press.
- Silverstone, R. (2006). Domesticating tensions. *Media, Technology and Everyday Life in Europe*. Ashgate Publishing.
- Smith, J. A., Flowers, P., Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. SAGE Publications.
- Van Zoonen, L. (2002). Gendering the object: Demographic and imaginative figures in technologies of storytelling. *New Media & Society*, 4(1), 5-23.
- Wajcman, J. (2004). *TechnoFeminism*. Polity Press.
- Wajcman, J. (2006). Technocapitalism meets technofeminism: Women and technology in a wireless world. *Labour and Industry: A Journal of the Social and Economic Relations of Work*, 16(3), 7-20.
- Wajcman, J. (2013). *Feminism confronts technology*. Polity Press.

Ek 1: Görüşme Formu

1. Katılımcıların demografik bilgileri (Yaş, eğitim, medeni durum, çocuk sahibi olma, meslek, çalışma durumu, eğitim düzeyi, ev içi internet bağlantısına sahip olma, çocukların dijital cihaz kullanımı ve süresi)

2. Gündelik hayattaki dijital ebeveynlik deneyimine dair bilgiler (çocukların dijital cihazları kullandığı sırada annenin yaklaşımının ne olduğu ve çocukların çevrimiçi güvenliğine dair nasıl bir yaklaşımda olduğu)

3. Ev içi ebeveynlik sorumluluklarının paylaşımı üzerine bilgiler (ev içi dijital konulardaki sorumluluğun annede mi babada mı olduğu, paylaşımın olup olmadığı ve toplumda bu işlerden sorumlu olarak görülen kişinin anne mi baba mı olduğu)

4. Dijital ebeveynlik deneyimi sırasında hissedilen duygulara dair bilgiler (dijital ebeveynliğe dair yapılacakların anneyi nasıl hissettirdiğine ilişkin bilgiler)

5. Sosyal medya ve dijital annelik kültürüne ilişkin deneyimler (Sosyal medyada annelerle ilgili gruplar, sayfalar veya hesaplarla ilgilenilip ilgilenilmediği ve bu sayfaların anneyi nasıl etkilediği)

6. Dijital ebeveynlik sürecinde yaşanan destek ve direnç pratiklerine ilişkin görüşler (Annelerin bu sorumluluklarla başa çıkmak için kendilerine ait yollarının olup olmadığı ve dijital veya gerçek yaşamda anneyi destekleyen bir mekanizmanın olup olmadığına ilişkin görüşler)

7. Dijital dünyada çocuk yetiştirmek üzerine genel görüşler (Dijital dünyada çocuk yetiştirmenin nasıl olduğu ve annelerin bu süreçte yalnız kalmaması için nelerin yapılabileceği üzerine görüşler)

EXTENDED ABSTRACT

The infiltration of digital technologies into the domestic sphere has transformed parenting practices into a new regime encompassing technical, pedagogical, and ethical responsibilities. This study argues that digital parenting is not a gender-neutral field; on the contrary, it presents an asymmetrical architecture where traditional gender roles are reproduced in cyber-space. The cyberfeminist perspective, which forms the theoretical backbone of this study, treats technology not as an idealized space of liberation from patriarchal codes, but as a site where power relations are maintained through sophisticated digital tools. The research aims to deconstruct the “invisible labor” of mothers during the digital care process and the “agency” they develop against this structural encirclement.

The research is designed using Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). The study group consists of 15 married mothers living in a nuclear family with at least one child of digital device-using age, selected through criterion sampling. Data were collected between November and December 2025 via a semi-structured interview form. A total of 450 minutes of data was reached. While 12 interviews were audio-recorded, 3 participants’ preference for written narratives was incorporated as a conscious methodological flexibility to overcome “social desirability bias”. The analysis followed the “double hermeneutic” principle. The process involved an idiographic reading of each transcript, generating linguistic and conceptual notes, and clustering them into subordinate and superordinate themes through cross-case analysis. Validity was ensured through rich descriptions and expert review.

The findings reveal that digital parenting has evolved into a practice of “hyper-vigilance” for mothers, characterized by continuous invisible labor:

- 1. The Architecture of Digital Care: Most participants experience digital surveillance as a form of “labor as background noise,” integrated with other domestic routines. While the ethical and monitoring dimensions of digital care are strictly tethered to the mother’s responsibility, fathers are found to observe the process from a position of “technical support” or “leisure.”*
- 2. Digital Guilt and Cognitive Load: Mothers perceive their children’s digital safety as a test of their own parenting performance; this situation produces a “guilt economy” trapped between technological possibilities and idealized motherhood norms.*
- 3. Cyber-Solidarity Networks: The findings demonstrate that mothers are not passive subjects against these oppressive structures; instead, they develop unique micro-maneuvers to “hack” cyber-patriarchal codes and strive for collective empowerment through cyber-solidarity networks. This indicates that mothers are active agents, rather than victims, in the digital realm.*

Moving away from individualized, neo-liberal parenting solutions, the study underscores that alleviating this cognitive and emotional burden requires shifting the discourse toward a macro-political framework. Consequently, systemic interventions must actively engage fathers not merely as technical assistants, but as co-equal partners in the ethical and pedagogical dimensions of child-rearing. In conclusion, digital parenting is a sophisticated reproduction of traditional care labor in cyber-space. It is imperative to reframe this process from a private “woman’s issue” to a matter of public policy and a “technological commons.” For a structural transformation, it is critical to balance the digital care load through a democratic division of labor between spouses. Furthermore, digital parenting programs must be supported with systemic content that emphasizes paternal responsibilities and raises social awareness, rather than reinforcing traditional maternal norms. Ultimately, transforming parenting roles into a collective social plane—where men, institutions, and policies share equal stakes—is essential for deconstructing patriarchal codes.